EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 27.6.2024.
COM(2024) 259 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE

EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI

o provedbi i rezultatima programa Periklo IV za zaštitu eura od krivotvorenja u 2023.

IZVJEŠĆE KOMISIJE

EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I EUROPSKOJ SREDIŠNJOJ BANCI

o provedbi i rezultatima programa Periklo IV za zaštitu eura od krivotvorenja u 2023.

1. Općenito

Program „Periklo IV” (dalje u tekstu „Program”) jest program razmjene, pomoći i osposobljavanja za zaštitu eura od krivotvorenja. Zamjenjuje program Periklo 2020., koji se provodio u razdoblju 2013.–2020., i program Periklo, koji se provodio u razdoblju 2002.–2013. Program je uspostavljen **Uredbom (EU) 2021/840 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021**[1]**. Njegova je primjena proširena na države članice nesudionice Uredbom Vijeća (EU) 2021/1696 od 21. rujna 2021**[2]**.** Uredbom (EU) 2021/840 utvrđuje se trajanje Programa do 31. prosinca 2027. **U članku 12. stavku 3. Uredbe** od Komisije se zahtijeva da Europskom parlamentu i Vijeću jednom godišnje dostavlja informacije o rezultatima Programa. Ovo godišnje izvješće u skladu je s tim zahtjevom za 2023. U izvješću su navedene informacije o obvezama i provedbi programa „Periklo IV” u 2023. te o provedbi djelovanja u toj godini za koja su obveze preuzete prethodnih godina i u okviru prethodne generacije Programa.

2. Obveze prema godišnjem programu rada za 2023.

Godišnji proračun za provedbu Programa u 2023. utvrđen je u iznosu od 667 060 EUR, a bio je financiran iz proračunske linije 06.030100[3] općeg proračuna Europske unije za 2023. U 2023. preuzete su obveze u ukupnom iznosu od 666 252,15 EUR, što je 99,88 % ukupnog proračuna. Program se provodi u okviru sufinanciranih djelovanja (bespovratna sredstva) koja su pokrenula nadležna tijela država članica i u okviru „djelovanja Komisije”, koja izravno organizira Komisija. Ukupni iznos preuzetih obveza uključuje i preuzetu obvezu u iznosu od 26 328 EUR za djelomično pokrivanje godišnjih troškova upotrebe elektroničkog (bespapirnog) sustava upravljanja bespovratnim sredstvima eGrants[4]. Uz operativnu proračunsku liniju 200 000 EUR stavljeno je na raspolaganje u proračunskoj liniji 06.010200[5] općeg proračuna Europske unije. Od tog iznosa 175 115,50 EUR dodijeljeno je za mjere potpore kao što su evaluacija programa na sredini programskog razdoblja i preostali dio godišnje naknade za eGrants[6]. Konkretno, 156 502,50 EUR dodijeljeno je za evaluaciju programa Periklo IV na sredini programskog razdoblja. Prema članku 13. Uredbe o programu „Periklo IV” evaluacija programa „Periklo IV” na sredini programskog razdoblja provodi se najkasnije četiri godine nakon početka provedbe programa, odnosno nakon 2021. Evaluacijom na sredini programskog razdoblja (od 2021. do 2023.) ocjenjuje se, među

[1] Uredba (EU) 2021/840 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi Programa razmjene, pomoći i osposobljavanja za zaštitu eura od krivotvorenja za razdoblje 2021.–2027. (program „Periklo IV”) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 331/2014.

[2] Uredba Vijeća (EU) 2021/1696 od 21. rujna 2021. o proširenju primjene Uredbe (EU) 2021/840 Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi programa razmjene, pomoći i osposobljavanja za zaštitu eura od krivotvorenja za razdoblje 2021.–2027. (program „Periklo IV”) na države članice nesudionice.

[3] Proračunska linija 06.030100: Zaštita eura od krivotvorenja.

[4] Puni iznos za troškove upotrebe sustava eGrants bio je 44 941 EUR.

[5] Proračunska linija 06.010200: Rashodi za potporu zaštiti eura od krivotvorenja.

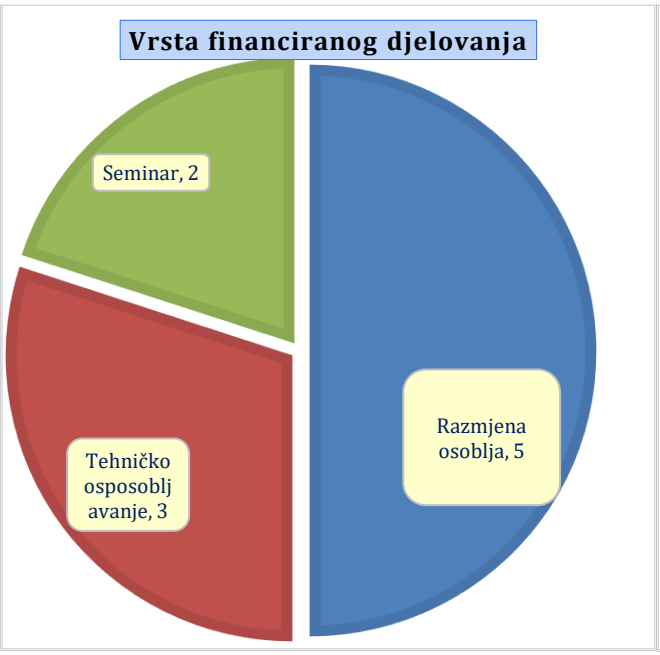
[6] Preostali iznos od 24 884,50 EUR vraćen je Glavnoj upravi BUDG.

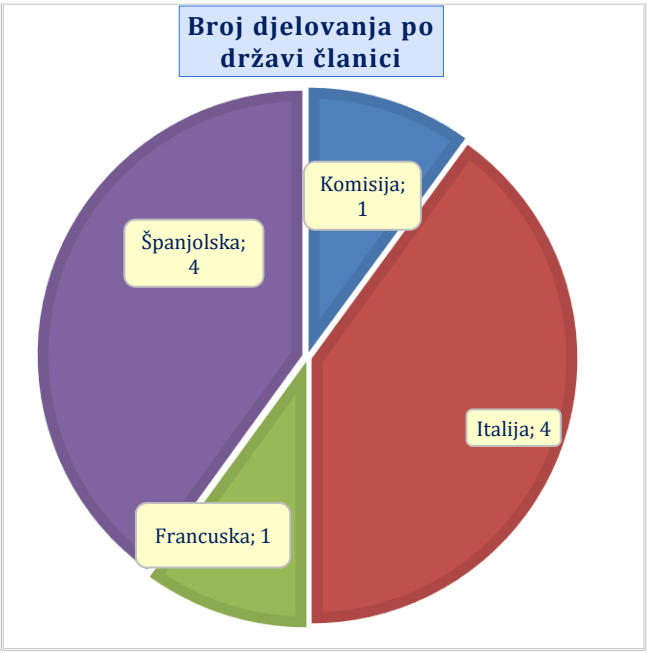
ostalim, ostvarenje ciljeva programa s obzirom na kriterije djelotvornosti, učinkovitosti, važnosti, koherentnosti i dodane vrijednosti za EU.

Provedba Programa odražava predanost država članica i Komisije zaštiti eura od krivotvorenja. Rasprave o godišnjoj strategiji na sastancima Stručne skupine u području krivotvorenja eura (ECEG) omogućile su suzbijanje glavnih prijetnji i preuzimanje obveza za 99,88 % ukupnog proračuna za 2023. Programom su preuzete obveze financiranja ukupno 10 projekata[7]: Uspješno su dodijeljena bespovratna sredstva za devet projekata iz prijava koje su podnijela nadležna tijela država članica i financirano je jedno djelovanje Komisije.

Djelovanje Komisije provedeno je 2023., bespovratna sredstva za jedan projekt djelomično su provedena 2023., a preostala bespovratna sredstva provest će se u potpunosti 2024. i nakon toga.

Grafikon II i grafikon III: Vrsta financiranog djelovanja i broj djelovanja po državama članicama (djelovanja za koja su 2023. preuzete obveze, vidjeti Prilog I.)

Treba napomenuti da su Italija i Španjolska, tj. dvije države članice koje su najviše pogođene krivotvorenjem eura, ove godine ponovno dobile bespovratna sredstva u okviru programa Periklo.

Mjere za koje su obveze preuzete 2023. uključuju pet razmjena osoblja, tri tehnička osposobljavanja i dva seminara. Djelovanja se trebaju provoditi unutar EU-a i izvan njega, ovisno o konkretnim potrebama za zaštitu eura od krivotvorenja. Od početka Programa jačao se regionalni pristup provedbom djelovanja koja obuhvaćaju dijelove svijeta posebno važne za borbu protiv krivotvorenja.

3. Provedba djelovanja 2023.[8]

[7] Sveobuhvatan pregled djelovanja u okviru programa Periklo za koja su 2023. preuzete obveze nalazi se u Prilogu I.
[8] Sveobuhvatan pregled djelovanja u okviru programa Periklo koja su provedena 2023. nalazi se u Prilogu II.

Pregled

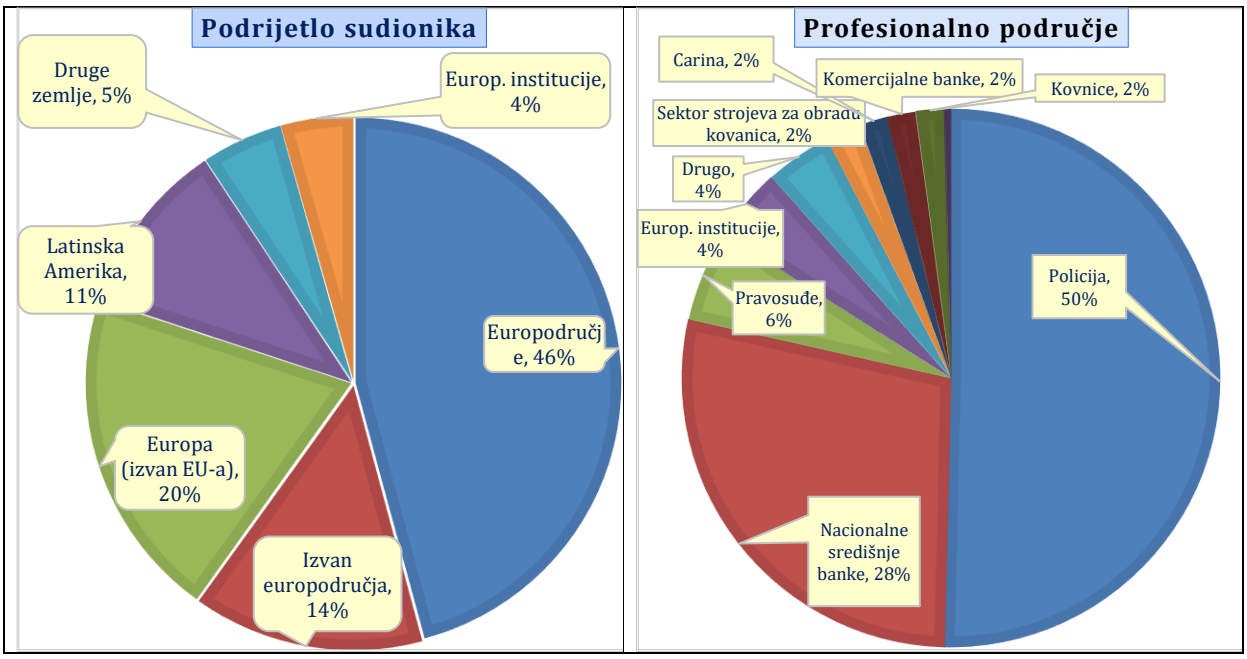
U ovom odjeljku analizira se provedba svih djelovanja financiranih u okviru programa Periklo u kalendarskoj godini 2023. Stoga je obuhvaćena provedba djelovanja za koja su preuzete obveze u okviru proračuna programa „Periklo IV” za 2021., 2022. i 2023. (bespovratna sredstva za šest djelovanja i dva djelovanja Komisije), kao i djelovanja za koja su preuzete obveze u okviru prethodnih proračuna programa „Periklo 2020.” (bespovratna sredstva za tri djelovanja). Time se ističe kontinuitet programa Periklo u smislu njegova koncepta i odražava njegova učinkovitost u zaštiti eura od krivotvorenja provedbom djelovanja na godišnjoj osnovi.

U 2023. provedeno je 13 djelovanja financiranih u okviru programa Periklo, uključujući sljedeće:

- jedno djelovanje financirano bespovratnim sredstvima koje je Italija djelomično provela 2023.;
- šest djelovanja financiranih bespovratnim sredstvima koje su države članice provele od 2021. do 2022.: Španjolska (tri djelovanja), Hrvatska (dva djelovanja) i Italija (jedno djelovanje);
- tri djelovanja financirana bespovratnim sredstvima koje su države članice provele od 2019. do 2020.: ta se djelovanja sastoje od više faza (tj. razmjene osoblja i seminara) u više kalendarskih godina, a djelomično su ih provele Italija, Rumunjska i Francuska;
- tri provedena djelovanja koja je naručila Komisija (jedno financirano bespovratnim sredstvima 2023.).

Prethodno navedena djelovanja sastoje se od sedam razmjena osoblja, dvije konferencije i četiri tehnička osposobljavanja (vidjeti i prethodni odjeljak 2.). Procjenjuje se da je u navedenim djelovanjima sudjelovalo 526 stručnjaka.

Grafikon III i grafikon IV: Podrijetlo i profesionalno područje sudionika (djelovanja provedena 2023., vidjeti Prilog II.)[9]

Sudionici potječu iz 54 zemlje. Većina polaznika (80 %) su Europljani: 46 % dolazi iz država članica europodručja, 14 % iz država članica izvan europodručja, a 20 % iz europskih zemalja izvan EU-a; 11 % polaznika je iz Latinske Amerike. Konačno, postotak sudionika iz europskih institucija iznosi 4 %, dok ih 1 % dolazi iz Afrike i s Bliskog istoka, a 5 % iz drugih dijelova svijeta.

S obzirom na profesionalno područje, članovi policijskih snaga čine 50 % ukupnog broja sudionika. Razlog za tu izraženu prisutnost jest činjenica da su policijska tijela predvodnici u borbi protiv krivotvorenja eura, a policijsko osoblje obuhvaća istražitelje i tehničare. Druge kategorije čine 50 % ukupnog broja sudionika, a stručnjaci iz nacionalnih središnjih banaka čine 28 %, što ih čini drugom najvećom skupinom sudionika. Kao i 2022., nekoliko djelovanja u 2023. bilo je usmjereno na sudjelovanje središnjih banaka. Sudjelovali su i članovi sudstva (6 %), europske institucije (4 %) i kovnice (2 %) te carina (< 2 %), što odražava čitav niz profesionalnih iskustava sudionika. Naposljetku, provedbom djelovanja Komisije „Peti sastanak platforme 1210" već je petu godinu zaredom došlo do visokog stupnja sudjelovanja predstavnika sektora strojeva za obradu kovanica (2 %), što potvrđuje da je privatni sektor važan dionik u borbi protiv krivotvorenja. Stoga provedba Programa ispunjava transnacionalne i multidisciplinarne dimenzije Programa, u skladu sa zahtjevima Uredbe (EU) 2021/840 uz visok stupanj diversifikacije.

Najvažnije točke provedbe 2023.

Program je 2023. uspio održati i dodatno ojačati regionalnu međunarodnu suradnju u jugoistočnoj Europi i Latinskoj Americi.

[9] Svi podaci odnose se na djelovanja financirana u okviru programa „Periklo IV" i na djelovanja financirana u okviru programa „Periklo 2020."

- Tijekom 2023. provedeno je nekoliko djelovanja u okviru programa Periklo koja su bila usmjerena na poticanje i održavanje snažne suradnje među nadležnim nacionalnim tijelima u jugoistočnoj Europi. To je uključivalo dva djelovanja (razmjene osoblja) koja je organizirao talijanski policijski odjel Comando Carabinieri Antifalsificazione Monetaria (CCAFM), konferencije koje su organizirali talijansko tijelo za provedbu zakonodavstva Guardia di Finanza (GDF) i rumunjska policija (GIRP), kao i petu konferenciju balkanske mreže za zaštitu eura koju je organizirala Hrvatska narodna banka, a čija je svrha poticanje bliže suradnje među zemljama jugoistočne Europe. Nadalje, djelovanje Komisije „Osposobljavanje za zaštitu eura od krivotvorenja" u Kišinjevu (Moldova) okupilo je sudionike iz glavnih nadležnih tijela uključenih u zaštitu valuta (uključujući euro) od krivotvorenja u Moldovi: policiju / Ministarstvo unutarnjih poslova, narodnu banku, sudstvo i carinu.
- Španjolski policijski odjel Brigada de Investigación del Banco de España (BIBE) organizirao je „Tečaj osposobljavanja o krivotvorenju novca za stručnjake iz zemalja Latinske Amerike", koji je okupio nadležna tijela iz 15 zemalja Latinske Amerike u Bogoti u Kolumbiji. Tim su se djelovanjem promicale mjere za zaštitu eura od krivotvorenja u zemljama Latinske Amerike koje su mu potencijalno podložne. Tim je djelovanjem podržano osnivanje i funkcioniranje nacionalnih središnjih ureda za krivotvorenje novca u zemljama sudionicama. Na temelju prethodnog tečaja istog formata Argentina je osnovala takav nacionalni središnji ured.

Provedbu Programa 2023. obilježila su i djelovanja usmjerena na aktualne teme borbe protiv krivotvorenja valuta:

- Nekoliko djelovanja bilo je posvećeno jednom prioritetu, a to su borba protiv visokokvalitetnih vrsta krivotvorina, provedba Uredbe (EU) br. 1210/2010 i postupanje s eurokovanicama neprikladnim za optjecaj. Djelovanja koja su uključivala taj fokus su „osposobljavanje tehničkih stručnjaka za analizu krivotvorenih kovanica" u organizaciji španjolske središnje banke (Banco de España), kao i peti sastanak Platforme 1210 koji je organizirala Komisija i na kojem su se okupili dionici iz industrije strojeva za obradu kovanica i nacionalnih centara za analizu kovanica. U 2023. dovršena je i studija „Nanoguard 3, razvoj i industrijska proizvodnja kovanica s visokosigurnosnim obilježjima". Ta studija, koja uključuje kovnice iz Austrije, Francuske i Njemačke čiji je glavni promotor kovnica Monnaie de Paris, još je jedan korak prema jačanju sigurnosnih obilježja eurokovanica.
- Nekoliko se djelovanja odnosilo na prijetnje krivotvorenja eura na internetu/darknetu, među ostalim dostupnost novčanica izmijenjenog dizajna. Distribucija krivotvorina na darknetu/internetu bila je jedna od glavnih tema razmjena osoblja i tehničkih osposobljavanja, kao što su „Razmjena osoblja u području istraživačkih tehnika za borbu protiv krivotvorenja novca (SEITACC-2)" talijanskog CCAFM-a i „Tečaj osposobljavanja o krivotvorenju novca za stručnjake iz zemalja Latinske Amerike 2023." španjolskog BIBE-a.

  Osnovni cilj naručene „Studije o novčanicama koje se upotrebljavaju pri snimanju filmova (*movie money*), lažnim novčanicama (*prop copy*) i drugim novčanicama s izmijenjenim dizajnom" bio je nadopuna i daljnji razvoj nalaza iz analiza koje su dosad proveli Europska komisija, ESB i Europol. Studijom je u potpunosti izrađen

cjelovit pregled proizvodnje, distribucije i puštanja u optjecaj novčanica koje se upotrebljavaju pri snimanju filmova (*movie money*), lažnih novčanica (*prop copy*) i drugih novčanica s izmijenjenim dizajnom u EU-u i međunarodnom kontekstu. Na taj je način u toj studiji analiziran pristup izvršavanju zakonodavstva i pravosuđu na europskoj razini, nacionalnoj razini država članica i razini trećih zemalja. Time se potiče zajednički pristup na razini EU-a za suzbijanje te prijetnje.

4. Praćenje kvantitativnih i kvalitativnih pokazatelja

U članku 12. stavku 3. Uredbe (EU) 2021/840 navedeno je da bi u ovom izvješću trebalo uzeti u obzir kvantitativne i kvalitativne pokazatelje programa „Periklo IV”. U nastavku su navedeni godišnji podaci o tim pokazateljima.

1. **Broj otkrivenih krivotvorenih eura (novčanice: 476 000 u 2023. / kovanice: 414 406 u 2023.):** cilj je tog pokazatelja držati broj otkrivenih krivotvorenih eura (novčanice i kovanice) pod kontrolom unutar raspona od +/–5 % u odnosu na prosjek iz razdoblja 2014. – 2020. (671 000/174 112). Manje je krivotvorenih novčanica, dok je krivotvorenih kovanica više od cilja. No treba napomenuti da Program i ti pokazatelji nisu izravno povezani jer na kretanja pokazatelja utječu razni vanjski čimbenici. Ti vanjski čimbenici uključuju napredak policijskih istraga i količinu proizvedenih krivotvorina.
2. **Broj uništenih ilegalnih tiskara (9 u 2023.):** cilj je održati broj uništenih ilegalnih tiskara pod kontrolom, unutar raspona od prosječno +/–10 % u odnosu na 2019. (22). Broj uništenih ilegalnih tiskara 2023. niži je od cilja. Kako je objašnjeno u pokazatelju 1, Program i taj pokazatelj samo su neizravno povezani jer na kretanja pokazatelja utječu razni vanjski čimbenici.
3. **Broj jedinstvenih nadležnih tijela koja podnose prijavu za Program (8 u 2023.):** tim pokazateljem nastoji se izmjeriti zanimanje nadležnih nacionalnih tijela za Program. Cilj za 2024. jest 12, a za 2027. 24. Činjenica da je broj jedinstvenih podnositelja zahtjeva u trećoj godini provedbe dosegnuo 70 % cilja za 2024. u skladu je s očekivanjima.
4. **Stopa zadovoljstva sudionika u djelovanjima koja se financiraju u okviru Programa (98,97 % u 2023.):** tim pokazateljem mjeri se kvaliteta osposobljavanja iz perspektive sudionika. Cilj je 75 %. Stopa pozitivnih povratnih informacija znatno je viša od cilja.
5. **Povratne informacije sudionika koji su već sudjelovali u prethodnim djelovanjima u okviru programa Periklo o učinku Programa na njihove aktivnosti za zaštitu eura od krivotvorenja (98,31 % u 2023.):** tim pokazateljem mjeri se održivost djelovanja u okviru Programa. Cilj je 75 %. Postotak pozitivnih povratnih informacija znatno je viši od cilja.

5. Zaključci i daljnji koraci

Program „Periklo IV” i dalje će, kao i njegov prethodnik, biti važno i učinkovito sredstvo u borbi protiv krivotvorenja. Taj je program osnova za izradu studija, održavanje i razvoj suradnje te za razmjenu najbolje prakse među svim sudionicima uključenima u borbu protiv

krivotvorenja eura. Na to upućuje i činjenica da su u 2023. preuzete obveze za 99,88 % ukupnog proračuna, što odražava zanimanje država članica za Program.

Komisija redovito dijeli rezultate djelovanja koja se financiraju u okviru Programa sa stručnjacima iz Stručne skupine u području krivotvorenja eura (ECEG). Godine 2023. održana su tri sastanka ECEG-a. Program obilježava visoka razina dosljednosti i komplementarnosti s drugim relevantnim programima i djelovanjima na razini Unije jer je isključivo posvećen zaštiti eura sprečavanjem i borbom protiv posebnog oblika organiziranog kriminala, tj. krivotvorenja eura. Ta komplementarnost jasna je u odnosu na I***nstrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX)*** Glavne uprave NEAR, koji se najčešće upotrebljava kao potpora pregovorima o pristupanju, te u odnosu na Fond za unutarnju sigurnost – policija Glavne uprave HOM[10]E, koji obuhvaća sprečavanje kaznenih djela i općenito borbu protiv kriminala. Otkako je krivotvorenje novca uključeno u prioritete operativnog akcijskog plana EMPACT-a[11], Komisija usko surađuje s koordinatorom EMPACT-a kako bi se maksimalno povećala komplementarnost tih dvaju izvora financiranja.

Na temelju rezultata provedbe Programa i stalne analize novih prijetnji, o čemu se raspravljalo u okviru ECEG-a, utvrđeni su sljedeći prioriteti za 2024.[12]:

- podupiranje aktivnosti čiji je cilj poboljšanje suradnje među državama članicama koje su posebno pogođene proizvodnjom i distribucijom krivotvorina,
- poticanje suradnje s tijelima trećih zemalja u kojima postoji sumnja u proizvodnju krivotvorenih eura ili dokazi za nju,
- održavanje učinkovitog okvira za zaštitu eura u jugoistočnoj Europi,
- tematska kretanja:
    - distribucija krivotvorina i visokokvalitetnih komponenti na darknetu, i internetska distribucija novčanica koje se koriste pri snimanju filmova (*movie money*) i lažnih novčanica (*prop copy*) (uključujući novčanice s izmijenjenim dizajnom);
    - podrška osnivanju/jačanju nacionalnih koordinacijskih ureda,
    - eurokovanice: borba protiv visokokvalitetnih vrsta krivotvorina, provedba Uredbe (EU) br. 1210/2010 i postupanje s eurokovanicama neprikladnim za optjecaj.

[10] Uredba (EU) br. 513/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o uspostavljanju, u okviru Fonda za unutarnju sigurnost, Instrumenta za financijsku potporu u području policijske suradnje, sprečavanja i suzbijanja kriminala i upravljanja krizama i stavljanju izvan snage Odluke Vijeća 2007/125/PUP (SL L 150, 20.5.2014., str. 93.).

[11] EMPACT (Europska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kaznenih djela) jest inicijativa u području sigurnosti koju su pokrenule države članice EU-a radi utvrđivanja, određivanja prioriteta i uklanjanja prijetnji organiziranog i ozbiljnog međunarodnog kriminala. EMPACT je 2021. postao trajni instrument kako je utvrđeno u zaključcima Vijeća o trajnom nastavku ciklusa politike EU-a za borbu protiv organiziranog i teškog međunarodnog kriminala. Bugarska je država članica koordinatorica za prioritet EMPACT-a koji obuhvaća kaznena djela u području intelektualnog vlasništva te krivotvorenja robe i valuta.

[12] Prioriteti Programa za 2024. ključan su dio godišnjeg programa rada, koji je priložen ODLUCI KOMISIJE od 30. siječnja 2024. o financiranju programa „Periklo IV" i donošenju godišnjeg programa rada za 2024., C(2024) 474 final.